

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

Regionalt miljøprogram i jordbruket

VESTFOLD OG TELEMARK

2019 - 2022

E-postadresse:
fmvtpost@fylkesmannen.no
Sikker melding:
www.fylkesmannen.no/melding

Postadresse:
Postboks 2076
3103 Tønsberg

Besøksadresse:
Anton Jenssensgate 4,
Statens Park, bygg I

Telefon: 33 37 10 00
www.fylkesmannen.no/vt

Org.nr. 974 762 501

Innhold

Del I

1. Innledning	3
2. Rammer og føringer	4
3. Organisering av arbeidet	4
4. Beskrivelser, utfordringer og mål	5
5. Regionale miljøtiltak i Vestfold og Telemark – RMP	10
5.1 Oversikt over regionale miljøtiltak i Vestfold og Telemark.....	10
5.2 Prioritering av tiltak i kulturlandskapet.....	12
5.3 Prioritering av områder for vannmiljøtiltak	15
5.4 Klimatiltak	19
5.5 Miljøavtale - vannmiljøtiltak.....	20
5.6 Plantevernmidler.....	20
6. SMIL og drenering.....	21
7. Utvalgte kulturlandskap.....	23
8. Tiltak i beiteområder	24
9. Økologisk jordbruk	24

Del II

Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Vestfold og Telemark	25
---	----

Foto: Trude Aga Brun - Borrehaugene

1. Innledning

Regionalt miljøprogram i jordbruket for Vestfold og Telemark er utarbeidet av Fylkesmannen, og inkluderer forskrift om regionale miljøtiltak i jordbruket (RMP), for Vestfold og Telemark.

Målet for miljøprogrammet er å begrense avrenning til vann og utslipp til luft, og ivareta kulturlandskapet med kulturminner og biologisk mangfold. Et mål er også i fremme allmenhetens tilgjengelighet til kulturlandskapet.

Regionalt miljøprogram i jordbruket er en del av Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU).

Regionale miljøtilskudd forvaltes av Fylkesmannen gjennom Regionalt miljøprogram. Programmene skal gi en målretting av miljøinnsatsen i jordbruket utover det som er mulig gjennom generelle nasjonale ordninger. Det er Fylkesmannen som vedtar Regionalt miljøprogram, og det rulleres hvert fjerde år.

Næringsorganisasjonene, Landbruksrådgivningen, kommunene og fylkeskommunene i begge fylkene har bidratt inn i arbeidet med rullering av miljøprogrammet.

Tilskuddsordningene som Vestfold og Telemark har hatt til nå er i stor grad videreført i en samkjørt versjon i dette programmet. Noen lite brukte tilskuddordninger er tatt ut, men alle de vesentlige ordningene for de to fylkene er med videre.

Det har vært mange hensyn og føringer å oppfylle i arbeidet med denne rulleringen. De to fylkenes egenart og tidligere miljøprogrammer er lagt til grunn, samtidig som ny instruks for RMP vil gi endringer. Det er deler som må utvikles og erfares før vi ser den fulle effekten av tiltakene i miljøprogrammet. Vi forventer derfor at det blir behov for en viss revisjon av RMP-forskriften om et år, og oppmerksomhet rundt ytterligere forenkling og målretting i programmet.

Tilskuddsmidlene avsettes i det årlige jordbruksoppgjøret, og det gir rammene for ordningene og satsene. Tilskuddssatsene settes årlig i samarbeid med næringsorganisasjonene, og er derfor ikke med her.

Foto: Aud Torild Stensrød - Søstermarihand

2. Rammer og føringer

Landbruksdirektoratet har utarbeidet to dokumenter som er førende for arbeidet med regionalt miljøprogram:

- Nasjonalt miljøprogram 2019-2022 – nasjonale miljømål og virkemidler for miljø- og klimaarbeidet i jordbruket, 19.11. 2018
- Fastsettelse av instruks for regionale miljøtilskudd (RMP), 25.01.2019

Vi har lagt følgende føringer til grunn for arbeidet:

- ✓ Økt målretting av miljøinnsatsen i jordbruket
- ✓ Ivaretagelse av de to fylkenes egenart og behov for miljøtiltak
- ✓ Utjevning av ubegrunna ulikheter i tilskuddsordningene i de to fylkene
- ✓ Forenklinger for gårdbrukerne og forvaltningen

Ny regional instruks og forskrift for RMP-ordningene:

- Tilskuddordningene i Vestfold og Telemark er valgt ut fra en nasjonal meny
- Vilkårene for tilskuddene er del av den regionale forskriften – det er nytt, se del II
- Områder med verdifulle jordbrukslandskap skulle velges ut og prioriteres
- Områder med vassdrag med vesentlig påvirkning fra jordbruksavrenning skulle velges ut og prioriteres
- Formålet med ordningene er definert i tydeligere i nasjonal instruks
- Fylkesmannens skal utarbeide veiledningsmaterieell og skjøtselsråd

Instruksen gir Fylkesmannen i oppgave å lage skjøtselsråd knyttet til tilskuddordningene under kulturlandskap, biologisk mangfold og kulturminner. Disse vil inngå i veiledningsheftet om RMP-ordningene som sendes alle gårdbrukerne.

3. Organisering av arbeidet

En bredt sammensatt arbeidsgruppe har hatt 4 heldagsmøter pluss en innspillskonferanse i perioden mai 2018 til januar 2019. Arbeidsgruppa har hatt denne sammensetningen:

ARBEIDSGRUPPA	VESTFOLD	TELEMARK
FM landbruksavdeling	Hilde Marianne Lien	Aud Torild Stensrød
FM landbruksavdeling	Jon Randby	Everdien van Weeghel
FM miljøvern avdeling	Gunnar Kleven	Ingvar Oland
Kommunene	Einar Kolstad, Larvik	Teresa Dalen, Grenland
Fylkeskommunene	Cathrine S. Engebretsen	Heidi Jønholt
Bondelagene	Amund Kind	Ann Kristin Teksle
Bonde- og småbrukarlagene	Ole Christian Thorkildsen	Jan P. Olsen
Norsk landbruksrådgiving	John Ingar Øverland, Viken	Magne Heddan, Østafjells

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark har utarbeidet regionalt miljøprogram basert på innspill fra arbeidsgruppa.

4. Beskrivelser, utfordringer og mål

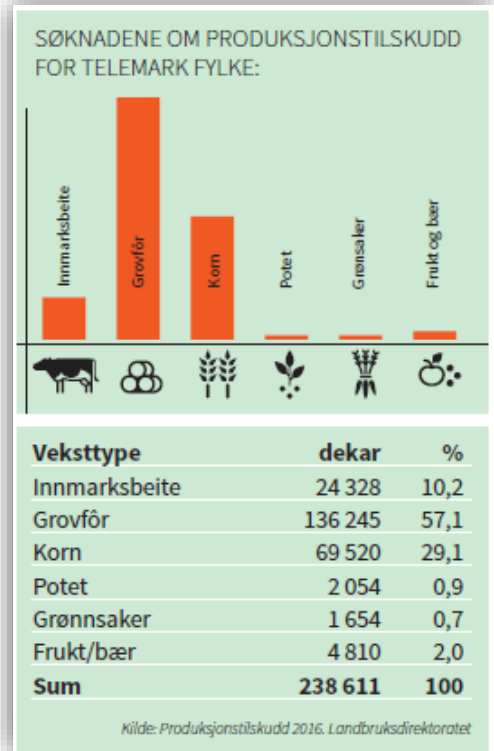
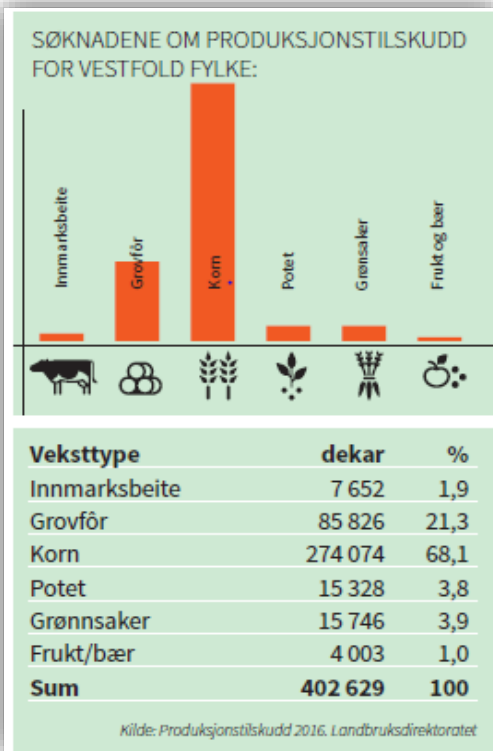
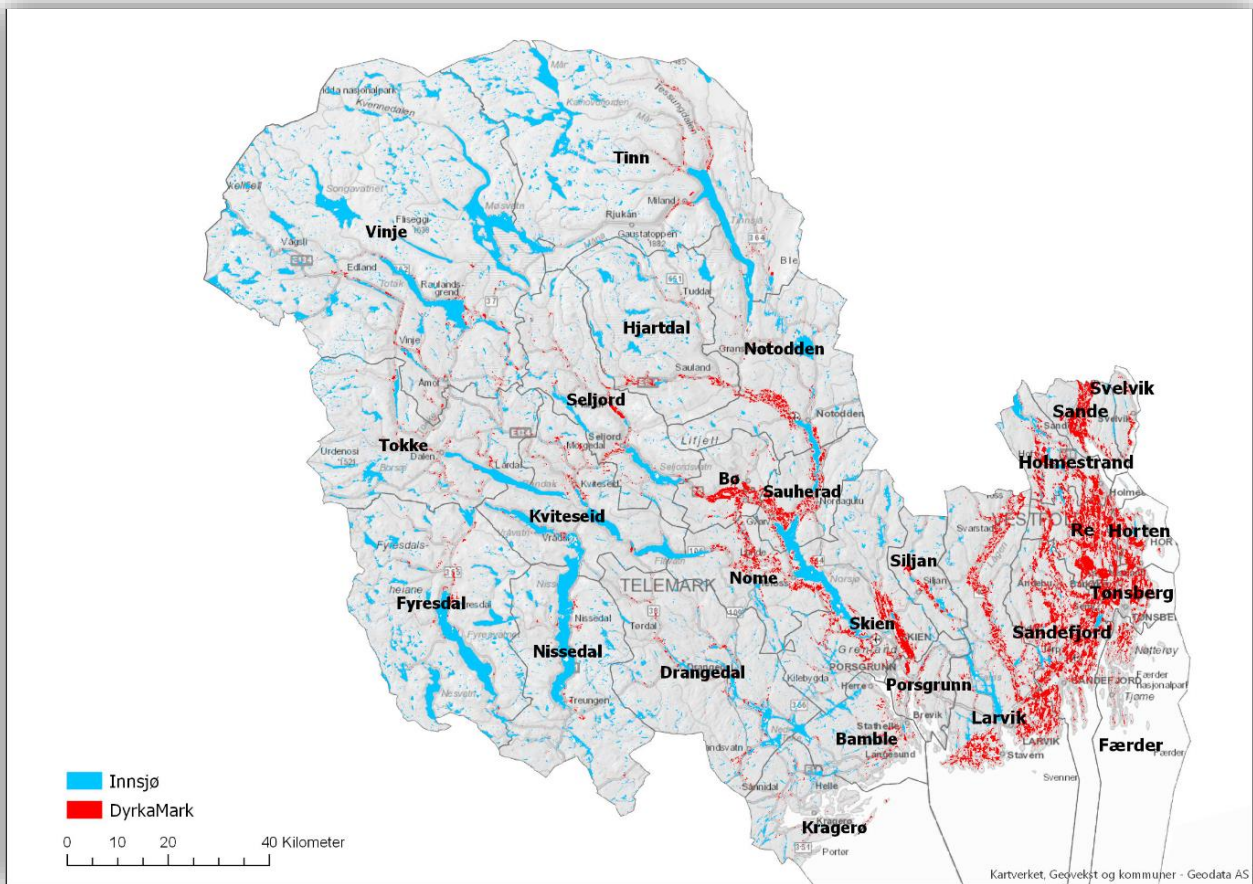
Område	Hovedutfordringer	Hovedmål
Kulturlandskap	<ul style="list-style-type: none"> o Gjengroing i jordbrukslandskapet o Tap av særpregede kulturlandskap	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ta vare på og utvikle jordbrukets kulturlandskap ✓ Ivareta særpreg og variasjon i kulturlandskapet
Biologisk mangfold	<ul style="list-style-type: none"> o Tap av biologisk mangfold og variasjon i jordbrukslandskapet	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ta vare på og skjøtte biologisk verdifulle arealer ✓ Bevare jordbrukets genetiske ressurser
Kulturminner og kulturmiljøer	<ul style="list-style-type: none"> o Gjengroing på/rundt kulturminner og i kulturmiljøer i jordbrukslandskapet	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Synliggjøre verdifulle kulturminner og kulturmiljøer ✓ Øke bevisstheten rundt kulturhistoriske verdier
Friluftsliv	<ul style="list-style-type: none"> o Dyrka mark kan være et hinder for ferdsel i et mosaikkpreget landskap med jord og skog	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Øke tilgjengelighet for allmenheten i kulturlandskapet ✓ Styre ferdselen

Område	Hovedutfordringer	Hovedmål
Avrenning til vassdrag og kyst	<ul style="list-style-type: none"> o Erosjon og avrenning av jord og næringsstoffer fra jordbruksarealer	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ingen vannforekomster i jordbruksdominerte områder skal få dårligere tilstand ✓ Beder tilstanden i de mest utsatte vannforekomstene ✓ Holde jorda på jordet
Utslipp til luft	<ul style="list-style-type: none"> o Tap av klimagasser og ammoniakk o Jordpakking	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Redusere utslipp av lystgass og metan ✓ Bedre utnyttelse av næringsstoffene i husdyrgjødsel og minske avrenning til vann
Plantevern	<ul style="list-style-type: none"> o Helse- og miljørisiko ved bruk av plantevernmidler og plantevernmiddelrester på avveie	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Redusere helse- og miljørisikoen ved bruk av plantevernmidler ✓ Stimulere til andre metoder for ugrasbekjempelse
Miljøavtale	<ul style="list-style-type: none"> o Noen vannforekomster i jordbruksområdene har svært dårlig tilstand	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bidra til at foretak gjennomfører en kombinasjon av flere vannmiljøtiltak

Dyrka mark i Vestfold og Telemark:

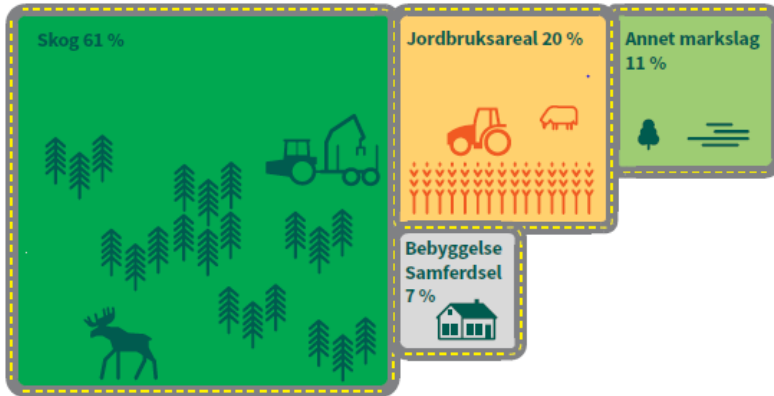

Fylke: 07

Arealbarometer for Vestfold

Oppdaterte kart over areal egnet for matproduksjon

Juni 2017

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMIAREALRESSURSENE I
VESTFOLD FYLKE:

Arealtype	dekar	%
Jordbruksareal:		
Fulldyrka	414 556	19,3
Overflatedyrka	1 175	0,1
Innmarksbeite	13 583	0,6
Produktiv skog	1 318 837	61,4
Bebyggelse/samferdsel	145 168	6,8
Annet markslag	245 087	11,4
Ikke kartlagt	507	0,0
Sum	2 138 913	100,0

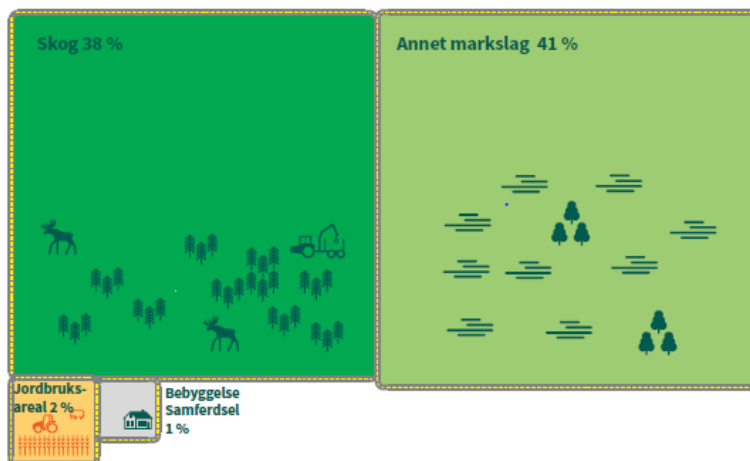
Kilde: Arealressurskart (ARS), NIBIO

Fylke: 08

Arealbarometer for Telemark

Oppdaterte kart over areal egnet for matproduksjon

Juni 2017

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMIAREALRESSURSENE I
TELEMARK FYLKE:

Arealtype	dekar	%
Jordbruksareal:		
Fulldyrka	240 157	1,7
Overflatedyrka	10 645	0,1
Innmarksbeite	43 447	0,3
Produktiv skog	5 281 155	38,2
Bebyggelse/samferdsel	146 655	1,1
Annet markslag	5 673 840	41,0
Ikke kartlagt	2 436 461	17,6
Sum	13 832 360	100

Kilde: Arealressurskart (ARS), NIBIO

SØKNADENE OM PRODUKSJONSTILSKUDD
FOR TELEMARK FYLKE:

Jordbrukslandskapet i Telemark

Telemark hadde for 50 år siden et jordbrukslandskap som var 45 000 da større enn i dag. Reduksjonen i jordbruksareal har ikke vært så stor de siste åra. Mange mindre bruk er lagt ned; ravinelandskap, bratte og tungdrevne areal, beite- og slåttemark gror til. Nydyrking, arrondering og tilpassing til nytt rasjonelt maskineri og nye bruksmåter fører til arealøkning i andre områder.

Økning i grovfôrareal, reduksjon i antall grovfôretende dyr og konsentrering av disse sammen med utstrakt jordleie gir grunnlag for store utfordringer for framtida. Særlig er utfordringene til aktiv drift og skjøtsel av jordbruksareal som ligger i grenseområdet for økonomisk drift viktig sammen med kantsoner og overganger til naturlandskapet. Stor andel leiejord medfører i stor utstrekning maskinell bruk av areala der kulturminne og viktige element i landskapsbildet blir gradvis borte. Driftsbygninger og menneskeskapte innretninger forfaller og blir borte eller fremstår som symbol på forfall.

Endringene og utfordringene for jordbruks- og kulturlandskapet kan bli markante i tida framover. Regionalt miljøprogram må kunne tilpasse seg endringene og i fellesvirkning med andre ordninger settes inn på rett plass for å sikre viktige samfunnsverdier.

Det er to Utvalgte kulturlandskap i Telemark – UKL Jomfruland og Stråholmen og UKL Hjartdal og Svartdal. Her finnes helhetlige historiske kulturlandskap med stort naturmangfold og kulturminner.

Foto: Aud Torild Stensrød – Stråholmen i Kragerø kommune og landskap i Vinje kommune

Utviklingstrekk i Telemarksjordbruket

2 % av Telemarks areal er dyrka mark. Utviklingen går mot stadig færre driftsenheter i landbruket. I 1995 var det 2430 bruk som søkte om produksjonstilskudd og i 2017 var det 1397 bruk. Går vi lenger tilbake, viser tallene at antall driftsenheter har gått kraftig ned.

Jordbruksareal

I 1969 var det 286 000 dekar jordbruksareal i drift (jordbrukstelling) og i 2017 var det 241 000 daa. De siste åra har nedgangen i jordbruksareal i drift blitt redusert. Det har samtidig vært en reduksjon i kornarealet og en økning i grovforarealet. I 2000 var det 150 800 daa grovfor og 96 300 daa korn. I 2016 var det 160 800 daa grovfor og 69 700 daa korn.

Husdyrhold

I 1969 viser jordbrukstellinga at det var 19 000 storfe, herav vel 8 000 kyr, 20 000 sau (over 1 år), og 1 200 geiter (over 1 år). Det er særlig i 10-året fra 1969 til 1979 at tallet på storfe har gått ned. Tallet på mjølkekyr er nær halvert. I 1969 var det 2 370 driftsenheter med mjølkeku, i 1979 895 enheter. I 2017 var det 2 100 mjølkekyr i Telemark fordelt på 89 bruk. Samtidig har tallet på ammekyr økt, fra 1 350 i 2003 til 2 930 i 2017.

Jordbrukslandskapet i Vestfold

Landskapet holdes i stor grad i hevd pga at fylket har et svært aktivt jordbruk, og at arealene er ettertraktet. Mer marginale områder har hatt preg av gjengroing, siden store deler av husdyrholdet med beitende dyr ble redusert på 50- og 60 tallet. Imidlertid har interessen for ammeku og sau hatt en markant økning de siste 15 årene. Dette har ført til at gammel kulturmark preget av gjengroing er blitt ryddet og gjerdet med SMIL-tilskudd og tatt i ny bruk. Hvert år har 15-20 områder blitt tatt tilbake.

Beiteressurser i kulturlandskapet på øyene i skjærgården er også i økende grad kommet i ny bruk. Det beites i dag på 30 øyer, og kulturlandskap med lang historie for jordbruksdrift blir holdt i hevd. Skjærgården øst for Nøtterøy og Tjøme er Færder utvalgt kulturlandskap i jordbruket, og har ført til gjenåpning og skjøtsel av mange gamle verdifulle kulturlandskap på øyene.

Kulturlandskapet er også preget av kulturhistoriske verdier, og områder med arkeologiske kulturminner som f. eks. gravminner. Områdene skjøttes gjennom beiting og slått, f.eks. Borrehaugene. Vestfolds beliggenhet med et gunstig klima gjør at kulturlandskapet også har et rikt biologisk mangfold. Mange av artene og naturtypene er betinget av tradisjonell jordbruksdrift, og har behov for slått eller beiting.

Alle foto: Ole Christian Torkildsen

Utviklingstrekk i Vestfoldjordbruket

Dyrka mark utgjør 20 % av Vestfolds areal, og er høyest andel i landet sammen med Østfold. I likhet med i Telemark har det vært en kraftig reduksjon gjennom årene i antall foretak som har jordbruksdrift. Men mengden arealer i drift er stabil, pga at enhetene har blitt betydelig større. Produksjon av korn, oljevekster og belgvekster dekker de største arealene. Dernest kommer grasproduksjon og dyrking av grønnsaker, poteter og bær. Åpen åkerdrift er derfor dominerende, med de utfordringene det fører med seg med tanke på avrenning av jord og næringsstoffer fra arealene.

Antall foretak med melkeproduksjon har gått ned, men mengden melk produsert har vært stabilt de siste 15 årene. Antall melkekuer er omtrent like stort i Vestfold og i Telemark. Både antallet ammeku, sau og hest har hatt en tydelig oppgang de siste 15 årene. Svineproduksjonen er fremdeles stor og betydelig i Vestfold.

Etableringen av Greve Biogass har bidratt til oppmerksomhet rundt bruk av husdyrgjødsel og biorest, og stimulert til nye klima- og miljøvennlige spredemetoder. Vestfold og Grenland er sammen om dette. Bioresten spres med utstyr for nedlegging og med tilførselsslange, dvs. uten en tung tankvogn. Nye gjødsellager er anlagt, og det er krav om dekke over disse. Biorest ble i 2018 spredt på 35 000 dekar gras og i korn i Vestfold. Matavfallet er fra befolkningen i Asker i nord til Grenland i sør.

Vannmiljøet i Vestfold og Telemark

Beskrivelser og utfordringer er omtalt i kapittel 5.3 om prioritering av områder for vannmiljøtiltak.

5. Regionale miljøtiltak i Vestfold og Telemark – RMP

5.1 Oversikt over regionale miljøtiltak i Vestfold og Telemark

Følgende tiltak er prioritert ut fra den nasjonale instruksen og forskriftsmalen:

Miljøtema	Områder	Para- Graf	Tiltak og tiltaksklasse	Enhet
kap 2 Kultur- landskap	Telemark	§ 4	Drift av bratt areal - helning 1:5, helning 1:3 eller mer	dekar
	Hele regionen	§ 5	Drift av beitelag - storfe/hest, småfe	dyr
	Visse omr.	§ 6	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	dekar
	Visse omr.	§ 7	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark	dyr
	Visse omr Telemark	§ 8	Slått av verdifulle jordbrukslandskap	dekar
	Hele regionen	§ 9	Skjøtsel av gårdsdammer	stykk
kap 3 Biologisk mangfold	Hele regionen	§ 10	Slått av slåttemark - svært viktig, viktig, lokalt viktig	dekar
		§ 11	Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer - slått, beiting	dekar
		§ 12	Skjøtsel av trua naturtyper - slått/rydding, beiting	dekar
		§ 13	Skjøtsel av styvingstrær	stykk
		§ 14	Soner for pollinerende insekter	meter
kap 4 Kulturminner og kulturmiljøer	Hele regionen	§ 15	Drift av seter - egen foredling, levering til meieri	seter
		§ 16	Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner	dekar
		§ 17	Skjøtsel av steingjerder	meter
		§ 18	Skjøtsel av kulturhistoriske områder	dekar
kap 5 Friluftsliv	Hele regionen	§ 19	Vedlikehold av turstier i jordbrukslandskapet - lav sats	meter
kap 6 Avrenning til vassdrag og kyst	Prioriterte områder	§ 20	Ingen jordarbeiding om høsten - erosjonsklasse 1-4	dekar
		§ 21	Gras på arealer utsatt for flom og erosjon - kl. 3 og 4	dekar
		§ 22	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	dekar
		§ 23	Fangvekst som underkultur	dekar
		§ 24	Fangvekster sådd etter høsting	dekar
		§ 25	Grasdekte vannveier og grasstriper i åker - korn, pot/gr.sak	meter
		§ 26	Grasdekt kantsone i åker - korn, potet/grønnsaker	meter
	Andre områder	§ 20	Ingen jordarbeiding om høsten - erosjonsklasse 1-4	dekar
		§ 22	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	dekar
		§ 23	Fangvekst som underkultur	dekar
		§ 24	Fangvekster sådd etter høsting	dekar
		§ 25	Grasdekte vannveier og grasstriper i åker - korn, pot/gr.sak	meter
		§ 26	Grasdekt kantsone i åker - korn, potet/grønnsaker	meter
		§ 27	Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel	dekar
kap 7 Utslipp til luft	Hele regionen	§ 28	Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange	dekar
kap 8 Plantevern	Hele regionen	§ 29	Ugrasharving i åker	dekar
		§ 30	Ugrasbekjempelse i radkulturer - flemming, mekanisk	dekar
kap 9 Miljøavtale	Definert område	§ 31	Miljøavtale - trinn 1, trinn 2	dekar

RMP – rammer og forbruk

Jordbruksoppgjøret i 2018 har ført til noe økte rammer for tilskuddene i 2019:

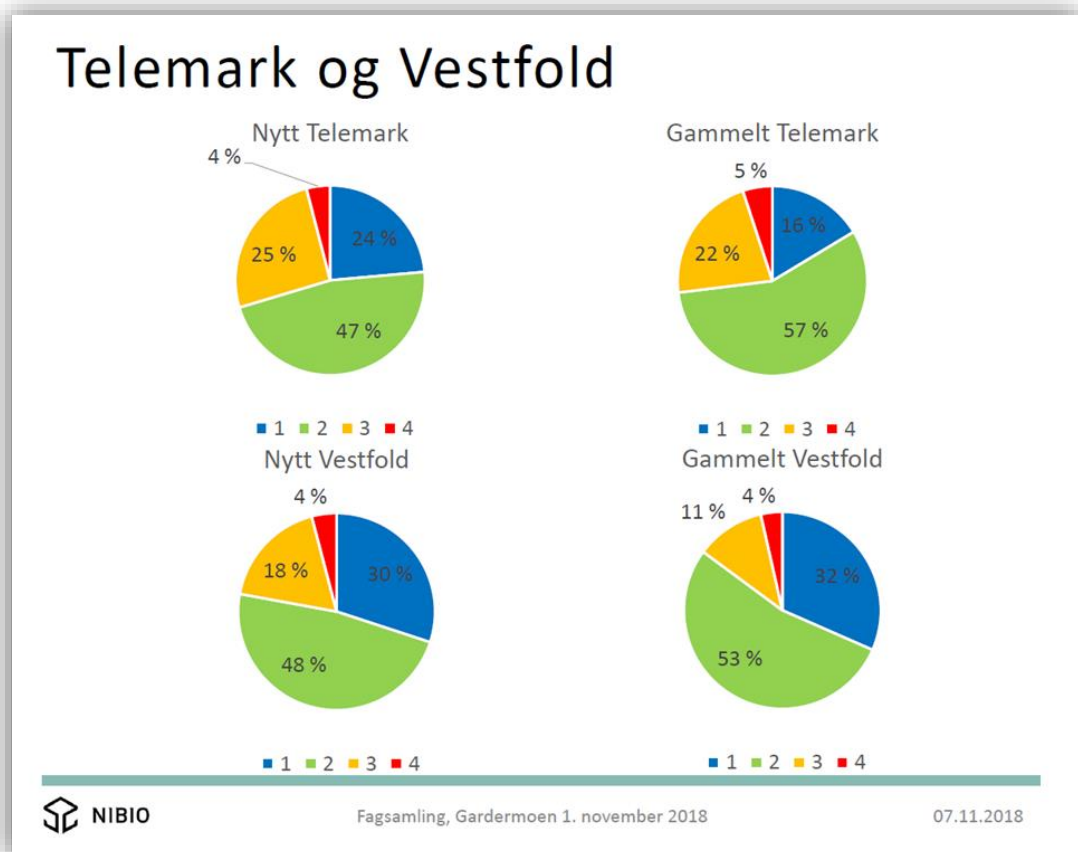
RMP	Forbruk 2017	Ramme 2019	Økning kr	
Vestfold	17 533 195	18 400 000	866 805	Økning pga vannmiljøtiltak
Telemark	11 482 247	13 900 000	2 417 753	Økning pga ta inn bratt areal

Oversikt over bruken av midlene på forurensningstiltak og tiltak i kulturlandskapet:

RMP	Forbruk 2017	Forurensning kroner	%	Kulturlandskap kroner	%
Vestfold	17 533 195	14 866 640	84	2 666 555	16
Telemark	11 482 247	5 736 640	50	5 745 607	50

Nye erosjonsrisikokart

Nye oppdaterte kart fra NIBIO er klare fra 2020. Blant det som er forbedret er at riktige klimadata for fylkene er tatt inn, og at de reelle helningslengdene på arealene er med. Dette vil føre til at en del arealer, i Vestfold som tidligere har vært erosjonsklasse 2, er hevet opp i klasse 3. I Telemark er tendensen andelen arealer i klasse 1 blir større. Større arealer i klasse 3 i Vestfold vil utløse behov for større tilskuddsramme til RMP mtp avrenningstiltakene. Ikke alle arealer i Telemark er jordsmonnkartlagt, og har derfor ikke erosjonsrisikokart. Men de sentrale jordbruksområdene er med.

5.2 Prioritering av tiltak i kulturlandskapet

Kulturlandskap

I Vestfold og Telemark er visse områder prioritert høyere enn andre med tanke på tilskudd til skjøtsel. Enkelte tilskudd gjelder kun for Telemark.

Innmark

TELEMARK

Drift av bratt areal er viktig for å holde arealene i hevd og opprettholde et åpent kulturlandskap. I Telemark kan det derfor gis tilskudd til bratt areal på overflatedyrka og fulldyrka arealer.

I kommunene i Telemark er det fra tidligere valgt ut kartfestede områder med verdifulle jordbrukslandskap. Disse er videreført i 2019, og enkelte tilskudd gjelder kun for disse områdene. Landbrukskontoret i kommunen har kart og info om disse prioriterte områdene.

VESTFOLD

I Vestfold er hovedfokus innmarksbeiter. Omfanget av disse er begrenset, og de ligger spredt i randsonen rundt de fulldyrka arealene. De er truet av gjengroing. Ravinebeiter kan ha deler som innmarksbeite og deler som fulldyrka jord.

BEGGE FYLKENE

Gammel kulturmark kan ryddes og gjerdes med SMIL-tilskudd, og deretter RMP-tilskudd for å sikre beiting i områdene.

Sau på beite i Vestfold, foto O.C. Torkildsen.

Sau på beite i Telemark, foto I.M. Lindstrøm

Utmark

BEGGE FYLKENE

På øyer og i naturvernområder langs kysten i Vestfold og Telemark har det i lengre tid pågått arbeid med å åpne opp kulturlandskap preget av jordbruksdrift. Beiting er et viktig skjøtselstiltak for å ivareta disse områdene, samt å utnytte beiteressursene. I kystsonen ligger Jomfruland og Stråholmen utvalgte kulturlandskap og Færder utvalgte kulturlandskap. Disse overlappes delvis av Jomfruland nasjonalpark og Færder nasjonalpark. Øyer og naturvernområder langs kysten er derfor prioritert med et dyretilskudd.

Beitelag med dyr på utmarksbeite kan gis tilskudd i begge fylkene. Det er viktig å finne nyttige fellesløsninger i beitebruken og sikre god utnyttelse av utmarksressursene.

Biologisk mangfold

Det er stort naturmangfold i Vestfold og Telemark, det er mange områder med vern etter naturmangfoldloven. Det er tre nasjonalparker i denne regionen: Hardangervidda nasjonalpark, Jomfruland nasjonalpark og Færder nasjonalpark. I tillegg til mange landskapsvernområder og naturreservater. Kulturlandskap med naturtyper og arter dannet på bakgrunn av tidligere tiders jordbruksdrift finnes i disse områdene. Naturmangfoldet vil da være avhengig av skjøtsel, og det er stor variasjon i mangfoldet fra fjord til fjell.

Slåttemark er en utvalgt naturtype, og det er mange verdifulle arealer i Telemark, og noen i Vestfold. Miljømyndighetene gir tilskudd til skjøtsel av de fleste av disse, og RMP-tilskudd vil kunne gis til slått til de som ikke er dekket av dette.

Foto: Hilde Marianne Lien, Søndre Årøy, Færder kommune
Truet naturtype - strandeng

Foto: Fylkesmannen, Tuddal, Hjartdal kommune
Utvalgt naturtype - slåttemark

Biologisk verdifulle arealer med truede arter («Norsk Rødliste») er prioritert med tanke på tilskudd til skjøtsel i Vestfold og Telemark. Eksempler på trua arter i vår region er søstermarihand og kløverhumle. Truede naturtyper er definert på egen liste, og disse er prioritert i tilskuddsordningen: Hagemark, naturbeitemark, strandeng, åpne sandområder og åpen grunnlendt kalkmark. Disse trua artene og naturtypene er avhengig av skjøtsel i form av slått eller beiting. Det er laget skjøtelsråd i veiledningsheftet til gårdbrukerne.

I Telemark er arealer med gamle styvingstrær verdifulle, og derfor er denne tilskuddsordningen videreført og gjelder hele regionen. Nytt er at tilskudd gis det året treet styves.

Den nye tilskuddsordningen til soner for pollinerende insekter er tatt med i dette miljøprogrammet. Det er enighet om at det er viktig å sørge for mat og levested for pollinerende insekter, som er nødvendig for en vesentlig del av matproduksjonen og for naturmangfoldet.

Sonene skal ligge på dyrka mark gjerne i kanten av jordene. Det kan også anlegges soner som kombinasjon av vegetasjonssoner langs vassdrag og blomstrende soner.

Foto: Julie Wiik, NLR Viken, Melsom, Sandefjord kommune - pollinatorsoner

Kulturminner og kulturmiljøer

I Telemark er seteranlegg i fjellområdene viktige. Seterdrift med beitedyr bidrar til å holde arealer åpne, og er viktig for formidling av tradisjon og kulturarv. I jordbruksavtalen er det bestemt at når det gis RMP-tilskudd skal tilskuddet være minst 50 000 kr per seter.

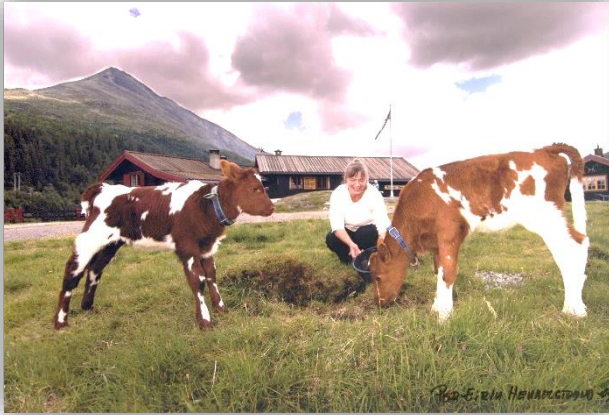

Foto: Røysland, Fjellandbruket - Selstali seter, Tinn kommune

Foto: Vestfold fylkeskommune, Borrehaugene, Horten kommune

I begge fylkene er det mange automatisk fredete kulturminner. Et fredet kulturminne er et viktig element i kulturlandskapet, og del av vår kulturarv. I RMP er gravhauger, gravfelt, helleristninger, hustufter og veifar prioritert for tilskudd til skjøtsel. Beiting eller slått er viktig for å ivareta og synliggjøre kulturminnet.

Steingjerder kan stå i grensa mellom innmark og utmark, kan markere eiendomsgrenser og teiggrenser eller være ramme rundt jordbrukslandskapet. Steingjerder setter preg på landskapet, og er del av vår kulturarv. Det er mange av dem i vår region. Tilskudd kan gis til rydding av vegetasjon langs steingjerdene.

Foto: Anne Aasdalen - steingjerde i Tinn kommune

Foto: Vestfold fylkeskommune, kulturmiljø i Larvik kommune

Riksantikvaren er i gang med å lage register over Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA). Fylkeskommunene og kommunene er med i arbeidet. Registeret skal være ferdig i 2020. I Regional plan for bærekraftig utvikling (RPBA) er det i Vestfold kartfestet 37 kulturmiljøer. I revideringen er det foreslått 31 nye områder i tillegg. Områdene har nasjonal og /eller regional verdi. Tilskudd til skjøtsel av kulturhistoriske områder kan i framtida gis til de over nevnte områdene.

Friluftsliv

Formålet med tilskuddet er å holde turstier i jordbruksområder åpne og tilgjengelige for allmenheten. Med vedlikehold menes å holde vegetasjonen nede og holde porter og klyv i orden, slik at stien er åpen

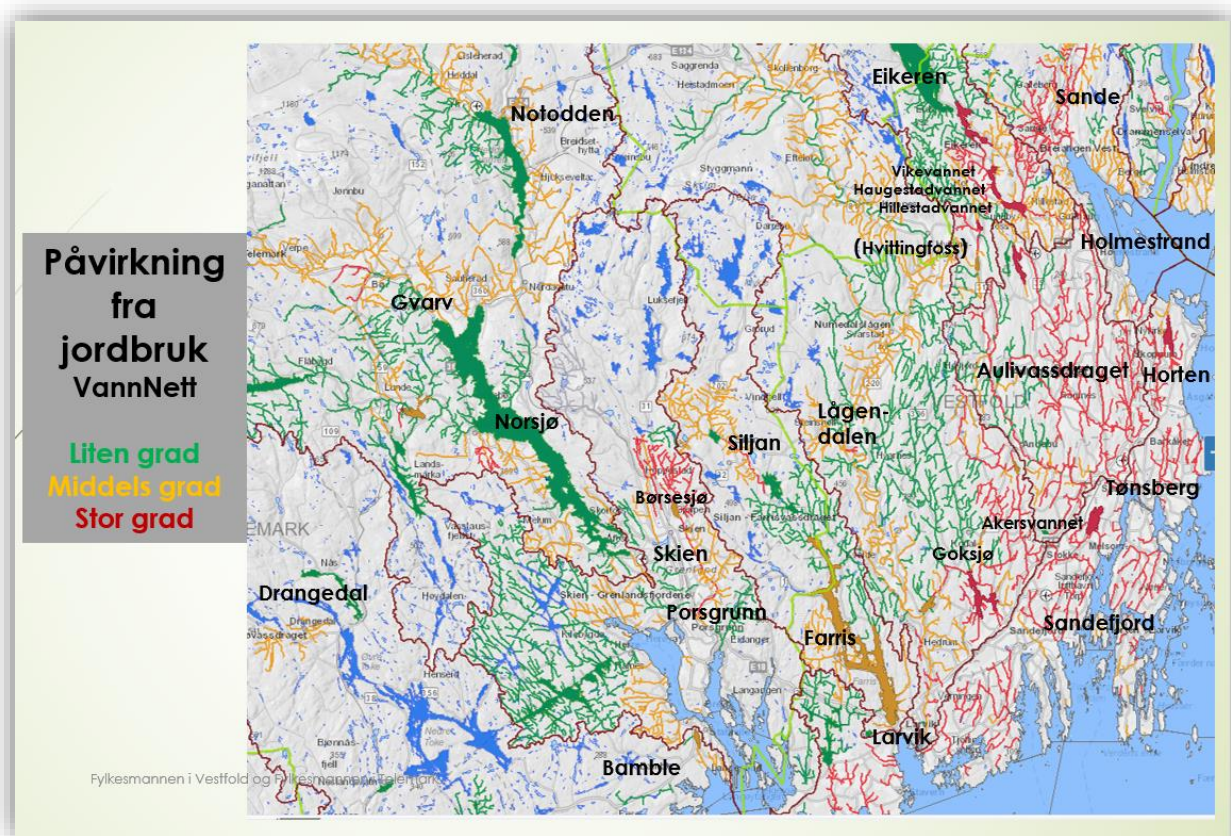
5.3 Prioritering av områder for vannmiljøtiltak

Tema: Avrenning til vassdrag og kyst

Påvirkning fra jordbruket på vannforekomstene

Tilskuddordningene som skal bidra til å redusere avrenning til vassdrag og kyst er i viktige i arbeidet med å følge opp jordbrukets sektoransvar etter vannforskriften. I områder med åpen åkerdrift har jordbruket en vesentlig påvirkning på vannkvaliteten gjennom avrenning av jord og næringssalter. I tillegg kommer påvirkningen fra erosjon i selve elve- og bekkeløpene, som har vist seg å være betydelig i perioder med styrtnedbør. Klimaendringene med episoder med styrtnedbør fordelt over hele året, har ført til nye utfordringer med å tilpasse miljøtiltakene i jordbruket til dette. Dette bidrar også til større påvirkning fra avløpssektoren med mer overløp fra pumpestasjoner og renseanlegg.

Arbeidet med å følge opp vannforskriften har utløst mye overvåking av miljøtilstanden i vannforekomstene siden forrige RMP ble rullert. Grunnlaget for å velge ut prioriterte områder for vannmiljøtiltak er bedret vesentlig, og legges til grunn ved denne rulleringen. Telemark har i forrige periode hatt all dyrka mark under marin grense som prioritert område, dvs. jordbruksområdene i Nedre Telemark. Hele Vestfold har vært prioritert område, som tilsvarer all dyrka mark under marin grense.

Vesentlige hensyn

Drikkevannet: I området med de største jordbruksarealene i Vestfold og Nedre Telemark finnes tre store drikkevannskilder - Norsjø, Farris og Eikeren. Alle sektorer som påvirker vannkvaliteten negativt må bidra til å opprettholde god økologisk miljøtilstand i disse drikkevannskildene. De jordbruksområdene som belaster drikkevannet er innlemmet i de prioriterte områdene for vannmiljøtiltak.

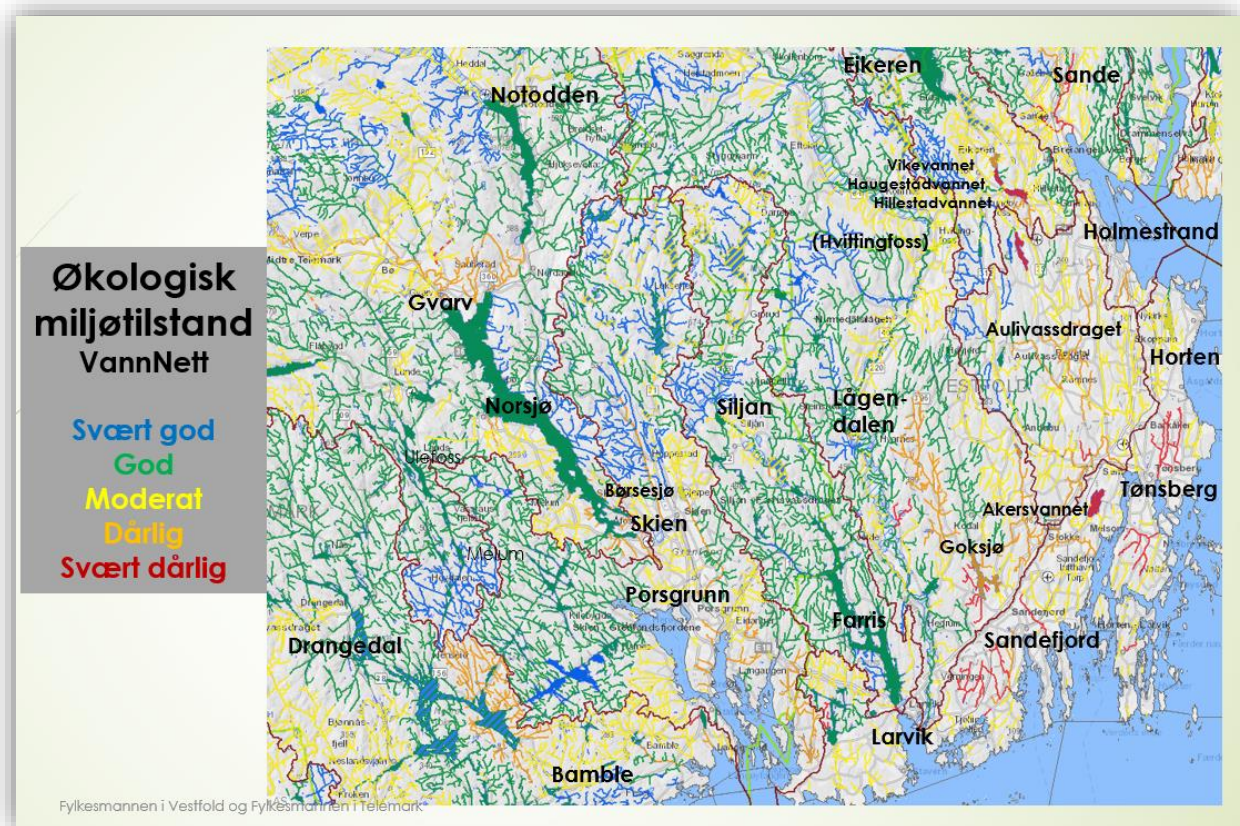
Kystvannet: Miljøtilstanden i kystvannet langs Vestfoldkysten har utviklet seg i negativ retning. Avrenning fra jordbruket og elveløpserosjon tilfører betydelige mengder sedimenter og næringssalter. Spesielt utfordrende er Aulivassdragets bidrag til fjordene ved Tønsberg, avrenningen fra Sandeelva ut i Sandebukta, fra Tjølling ut i Viksfjord og fra Børsesjø og Gjerpandalen ut i Frierfjorden. Disse vassdragene er med i prioriterte områder.

Jordvanning og vann til beitende dyr: I Vestfold, med stor produksjon av grønnsaker, poteter og bær, er vanningsvann med god kvalitet viktig. Sterkt eutrofe innsjøer og belastede elver kan i perioder ikke lenger brukes til jordvanning, f. eks. pga av forekomst av algetoksiner i innsjøer. Beitedyr må da også gjerdes bort fra vannet. Disse områdene har fått prioritet for vannmiljøtiltak i dette programmet. Eksempler på slike områder er Hillestadvannet, Haugestadvannet og Vikevannet som renner ut i Eikeren, og Akersvannet i Stokke.

Økologisk miljøtilstand

Drikkevannskildene Norsjø, Farris og Eikeren har god økologisk miljøtilstand, samt bekkefelt i skogsområdene. Det samme gjelder Numedalslågens hovedløp. I jordbruksområdene i Nedre Telemark og Vestfold, med åpen åkerdrift, er miljøtilstanden i de fleste innsjøene og bekkefeltene ikke god nok. I Vestfold har en del innsjøer og bekkefelt dårlig eller svært dårlig tilstand, mens flesteparten av vannforekomstene har moderat tilstand. I begge fylkene har derfor både tilskuddordningene i RMP og SMIL mot avrenning til vann vært målrettet mot områdene i Nedre Telemark og i hele Vestfold.

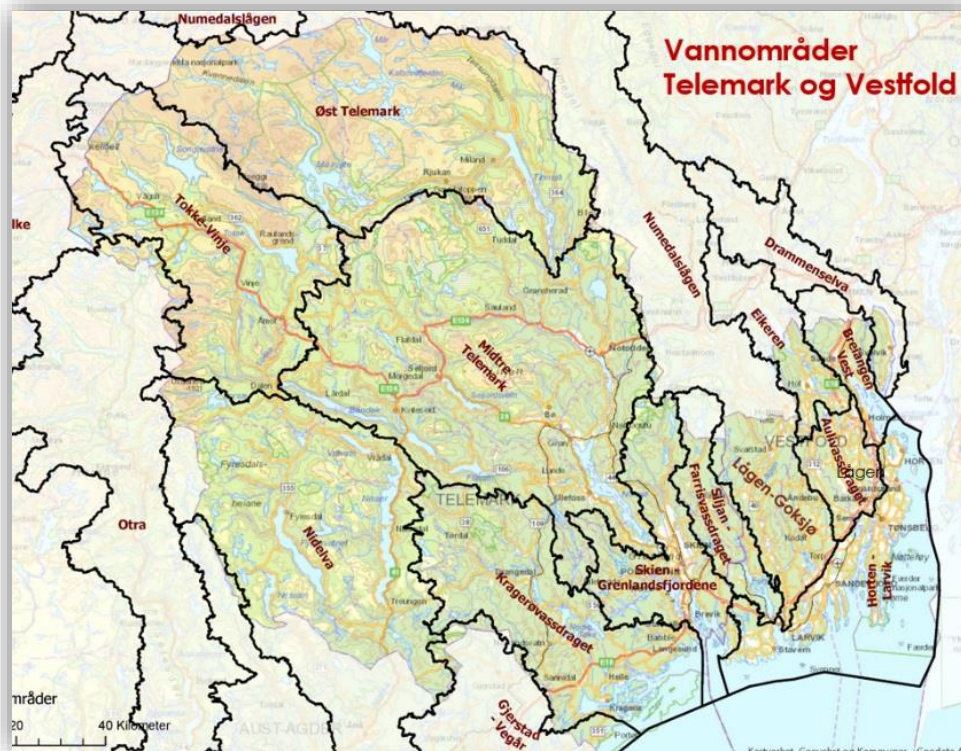

Tiltaksprogram

Vannforvaltningsplanen for Vest-Viken med tilhørende tiltaksprogram bygger på tiltaksanalyser for alle vannområdene i de to fylkene. For Øst-Telemark og Vestfold utgjør jordbrukstiltak og avløpstiltak hoveddelen. I Vestfold har Agricat P dannet grunnlag for detaljerte tiltakspakker for jordbruket for alle delnedbørfelt med vannmiljøutfordringer, totalt 20 tiltakspakker. 2016-2021 er første gjennomføringsperiode for disse tiltakspakkene. Tilskuddordningene i RMP og SMIL er viktige virkemidler for å oppnå god gjennomføring i jordbruket.

Vestfold og Telemark er delaktige i 13 vannområder. Særlig i Telemark er vannområdene geografisk svært store, men disse har liten påvirkning fra jordbruket på vannmiljø. De områdene som er prioritert for vannmiljøtiltak er der jordbruksproduksjonen er mest utbredt, men de er ikke nødvendigvis hele vannområder.

Prinsipper for utvelgelse av prioriterte områder

Instruksen fra Landbruksdirektoratet pålegger Fylkesmannen å bestemme hvilke områder som skal være prioritert for vannmiljøtiltak. I dette programmet bygger prioriteringene på det faglige kunnskapsgrunnlaget som er opparbeidet om grad av påvirkning fra jordbruket og målt økologisk miljøtilstand. Beskyttelse av viktige drikkevannskilder er også vektlagt.

Føringer fra Nasjonal instruks for regionale miljøtilskudd pkt. 2.6 fra Landbruksdirektoratet:

«Formålet med tilskuddene under avrenning til vann er å redusere avrenning av næringsstoffer og partikler til vassdrag og kyst. Tiltakene er viktig for å bidra til at målene etter vannforskriften nås.

Ut fra tilstand i vannforekomstene og grad av potensiell negativ påvirkning fra jordbruk, må fylkesmannen velge ut og definere områder som er prioritert for å motta høyere satser for avrenningstiltak. Andre områder kan også motta tilskudd, men vil ikke ha samme behov for høy tiltaksgjennomføring ut i fra tilstanden i vannforekomstene. «Prioriterte områder» og «andre områder» må være klart definert av fylkesmannen. Inndelingen «prioriterte områder» og «andre områder» gjelder for alle tiltakene under kapittel seks, unntatt fangdammer».

Hele Vestfold har vært «prioritert område», dvs. jordbruksareal under marin grense. Resultatene av omfattende prøvetaking viser at det fremdeles er store utfordringer knyttet til vannmiljø i størstedelen av Vestfold. Jordbruket er kartlagt som den største påvirkningen mtp. jord og næringsstoffer. Det er derfor utarbeidet pakker med miljøtiltak i jordbruket for 20 nedbørfelt.

Numedalslågens hovedløp i Larvik kommune har god tilstand, mye takket være stor tilførsel av rene vannmasser fra fjellområdene på Hardangervidda. Dette gjør hovedløpet robust. Sidebekkene til selve Lågen kommer fra skogsområder og renner en relativt kort strekning over jordbruksarealer og ut i Lågen. De fleste av sidebekkene har god eller moderat tilstand.

Hovedutfordringene for vannmiljøet i Øvre Telemark er kraftutbygginger og sur nedbør. I disse områdene er det lav befolkningstetthet og lite jordbruk. I Nedre Telemark derimot påvirker befolkningen og jordbruket vannforekomstene i enkelte områder i moderat til stor grad. I disse områdene er derfor miljøtilstanden ikke god nok eller den er truet med forverring.

Dyrka mark under marin grense har vært «prioritert område» i Telemark. Det tilsvarer nesten all åpen åkerdrift. I dette området er det to nedbørfelt som bør ha oppmerksomhet. Børsesjø og Gjerpandalen har stor påvirkning fra jordbruket, og miljøtilstanden i selve Børsesjø og bekke- og elveløpene er ikke god nok. Gjerpandalen har et stort sammenhengende jordbruksområde hvor det er viktig å målrette miljøtiltakene. Området renner ut i Frierfjorden ved Porsgrunn. Norsjø er en stor og viktig drikkevannskilde, og har god, økologisk tilstand. Oppdraget etter vannforskriften er da å opprettholde god tilstand. Vannet påvirkes direkte av avrenning fra jordbruk, særlig på vestsiden, i tillegg til avløp fra spredt bebyggelse.

I dette programmet videreføres jordbruksareal under marin grense som «prioritert område».

Dette samsvarer med prioriteringene i region Oslo og Viken, som særlig Vestfold deler vassdrag med.

Det vil tilsvare alt dyrka areal i Vestfold og nesten all åpen åkerdrift i Telemark. Området henger geografisk sammen, og er jordbruksarealer med intensiv åkerdrift. I nasjonalt perspektiv har disse områdene, preget av leirjord og påvirkede vassdrag, spesielle utfordringer. Det vil også være en fordel å kunne holde like tilskuddssatser i dette området. Der hvor miljøutfordringene er ekstra store vil det åpnes muligheter for å søke tilskudd til miljøavtale. I 2019 åpnes denne muligheten for foretak i nedbørfeltet til Akersvannet i Sandefjord kommune. Fra 2020 kan det bli aktuelt å utvide ordningen til å gjelde for deler av Eikeren-vassdraget.

Arealer under marin grense = «prioritert område»

Tiltak mot avrenning til vassdrag og kyst:

- ✓ Ingen jordarbeiding om høsten
- ✓ Gras på arealer utsatt for flom og erosjon
- ✓ Direktesådd høstkorn og høstoljevekster
- ✓ Fangvekster som underkultur
- ✓ Fangvekster sådd etter høsting
- ✓ Grasdekte vannveier og grasstriper i åker
- ✓ Grasdekt kantsone i åker

5.4 Klimatiltak – utslipp til luft

Utslipp fra jordbruket utgjør om lag 8 % av Norges totale klimagassutslipp. Utslippene er knyttet til:

- Metan fra husdyr og husdyrgjødsel
- Lystgass fra gjødsel og jord
- CO₂ fra myr og åkerdyrking

Meld. St. 21 (2011-2012) Norsk klimapolitikk peker på gårdsbaserte biogassanlegg og store sambehandlingsanlegg for husdyrgjødsel og biologisk avfall som viktige tiltak for å redusere klimagassutslipp. Landbruket bidrar til en stor positiv klimagevinst gjennom det industrielle biogassanlegget Greve Biogass. Landbruket leverer mer enn 60.000 tonn husdyrgjødsel som råvare inn i anlegget og tar tilbake ca. 100.000 tonn biorest som organisk gjødsel. Klimagevinsten består i erstatning av fossilt drivstoff med biogass og erstatning av kunstgjødsel med biorest. Organisk gjødsel bidrar til å øke organisk materiale i jorda og dermed binde karbon. Metanet fra husdyrgjødsel slipper dermed ikke ut i atmosfæren, men blir biogass.

Greve Biogass krever tett tak eller duk over lagrene av biorest for å redusere klimautslippene og beholde mer av nitrogenet i lagret slik at gjødsleffekten blir større. Dette er et tiltak som bør gjennomføres på alle husdyrgjødsellagre. Det gis nå SMIL-tilskudd til slik overdekning av gjødsellagre.

Jordpakking gir økt utslipp av lystgass i tillegg til å redusere avlingene. Tiltak som kan redusere jordpakking er derfor gunstig. Bruk av tilførselsslanger for tilførsel av husdyrgjødsel/biorest på jorden til en traktor med spredeutstyr i stedet for tunge tankvogner, vil være et godt tiltak. Nedlegging/nedfelling gjør husdyrgjødsel og biorest mindre eksponert for luft enn tradisjonell spredning. Utslipp til luft blir mindre.

Foto: Mariann Hegg – miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel

Grøfting gir kortere perioder med vannmettet jord og dermed mindre lystgasstap. Grøfting gir tørrere forhold under jordarbeiding og spredning av husdyrgjødsel og mindre jordpakking. Grøfting gir større og mer årsikre avlinger. Med større avlinger blir det mindre utslipp av klimagasser og avrenning av næringsstoffer per produsert enhet.

Endret klima med mer styrtnedbør gir behov for økt dimensjonering, utbedring, vedlikehold og nyetablering av hydrotekniske anlegg som rørgater, innløp til rørgater, avskjæringsgrøfter, kantsikring, fordrøyning, fangdammer mm. Mange av de hydrotekniske anleggene ble etablert på 1970-1980. Anleggene og ble ofte underdimensjonert og betongen i rørene begynner å forvitte. Landbruket står foran store investeringer i hydrotekniske anlegg.

Langvarige forsøk viser at det organiske innholdet i jorda går ned med stor bruk av kunstgjødsel og mye åpen åker slik jordbruket er praktisert i Vestfold siden 1970-tallet. Avlingspotensialet synker i takt med nedgangen i organisk materiale. Reduksjon i organisk materiale gir CO₂-tap, mens en oppbygging av organisk materiale i jorda binder CO₂. Nedpløying av halm og ingen jordarbeiding om høsten bremser nedgangen i organisk materiale, men er ikke tilstrekkelig til å holde balansen. Eng/gras er mest effektiv for å øke det organiske materialet, men grasproduksjon på store arealer på flatbygdene rundt Oslofjorden er ikke i tråd med målene for matproduksjon.

Fangvekster som underkultur i korn og andre åpenåkerkulturer kan være et effektivt tiltak for å øke innholdet av organisk materiale. Fangvekster etter tidligkulturer reduserer nedgangen av organisk materiale i utsatte produksjoner på jordarter med lite organisk materiale. Flere av avrenningstiltakene har også en positiv effekt på klimautslipp. Det bør utredes nærmere hvor store disse effektene er.

Det industrielle biogassanlegget Greve Biogass produserer biogass fra husdyrgjødsel og organisk avfall fra samfunnet (matavfall mm.). Andelen organisk avfall dominerer. Bioresten brukt som organisk gjødsel øker dermed det organiske innholdet i jorda. Bruk av kompost, biokull, grønnngjødsling og nye driftsmetoder kan øke det organiske materialet i jorda og dermed binde karbon.

5.5 Miljøavtale - vannmiljøtiltak

Føringer i Nasjonal instruks for regionale miljøtiltak pkt. 2.9 – Miljøavtale:

«Formålet med tilskuddet er å stimulere til at foretak gjennomfører flere miljøtiltak, som i kombinasjon gir større miljøgevinst enn enkelttiltak. Tiltakene i miljøavtalen skal være definert av fylkesmannen i regional forskrift. Tiltakene som kan inngå i miljøavtalen skal bestå av tiltak fastsatt i denne instruksjonen. Miljøavtalen kan i tillegg inneha ekstra krav som styrker miljøeffekten. Aktuelle krav i slike miljøavtaler vil kunne være knyttet til for eksempel spredetidspunkt for husdyrgjødsel, redusert gjødsling under norm eller ytterligere skjøtselskrav. Det er to tiltaksklasser (trinn 1 og trinn 2), som gir mulighet for å differensiere miljøtilskuddet ut fra nivå på vilkår eller typer drift. Fylkesmannen skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for i regional forskrift».

Tilskuddordningen til miljøavtale innføres med hovedformål å redusere avrenning til vassdrag og kyst. For å få tilskudd må en kombinasjon av tiltak gjennomføres, og krysses av for i søknaden i eStil. Hvilke kombinasjoner av tiltak som må gjennomføres fremgår i RMP-forskriften § 43, se del II i dette programmet. Det kan gis en tilskuddssats per dekar for gjennomføring av trinn 1, og en annen høyere sats hvis også trinn 2 gjennomføres. Kontroll med gjennomføringen av miljøavtalene vil inngå i kommunenes kontroll av søkere av RMP-tilskudd.

Frivillige miljøavtaler har ikke vært benyttet i Vestfold eller Telemark tidligere. Fra 2019 innføres ordningen i nedbørfeltet til Akersvannet i Sandefjord og Tønsberg kommuner. Et SMIL-prosjekt utført av NLR-Viken, slutført i 2018, har utarbeidet planer med miljøtiltak på gårdsnivå rundt vannet. NLR Vikens rapport er et godt og viktig grunnlag for miljøavtalene. Grunneierne og driverne er motiverte og godt opplyste om behovet for ytterligere miljøtiltak.

Akersvannet er en særskilt sårbar og belastet vannforekomst. Se omtale i kap. 5.3 under vesentlige hensyn. Frivillige miljøavtaler kan også egne seg i deler av nedbørfeltet til Eikerenvassdraget når NLR Viken er ferdig med sin rapport om tiltak på gårdsnivå i det området, f. eks. fra 2020.

Foto: Ove Bergersen, NIBIO – Akersvannet

5.6 Plantevernmidler

Kjemiske plantevernmidler er viktig for å kontrollere skadegjørere, samtidig som slike midler kan ha uønskede effekter på helse og miljø. Kjemiske plantevernmidler skal i størst mulig grad forsvinne fra det biologiske systemet etter at de har hatt sin tilsiktede virkning, og ikke finnes igjen i mengder av betydning i jord, grunnvann eller overflatevann.

Bruk av plantevernmidler varierer mye mellom år blant annet som følge av variasjoner i værforhold og variasjoner i hvor stort areal det er av ulike vekster. Til tross for økt omsetning av plantevernmidler, var den beregnede helserisikoen for brukerne av plantevernmidler og den beregnede miljørisikoen i perioden 2010 til 2014 gjennomsnittlig om lag 16 prosent lavere enn i 1996/1997. Det er likevel et mål å redusere helse- og miljørisikoen ved bruk av plantevernmidler ytterligere.

Nasjonalt miljøprogram tildeler midler til prosjekter som følger opp Handlingsplan for bærekraftig bruk av plantevernmidler, og gjennom regionale og lokale virkemidler. Det blir derfor i dette programmet gitt regionale tilskudd til foretak som fjerner ugras uten bruk av kjemiske plantevernmidler, dvs. mekanisk eller ved flammning.

Utbredelsen av den fremmede skadelige arten hønsehirse kan utløse økt behov for bruk av plantevernmidler. Det er derfor viktig å ha oppmerksomheten rettet mot å begrense spredningen videre!

6. SMIL og drenering

SMIL – spesielle miljøtiltak i jordbruket

Tilskuddet forvaltes etter forskrift om spesielle miljøtiltak i jordbruket – SMIL av kommunene. Formålet i (§ 1) er at tilskuddet skal fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, *utover det som forventes gjennom vanlig jordbruksdrift*. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.

For å få til en helhetlig satsning på miljøtiltak lokalt skal de fireårige tiltaksstrategiene for SMIL og RMP sees i sammenheng. RMP skal gjennom tilskudd til årlige tiltak følge opp investeringer støttet av SMIL-tilskudd. Fylkesmannen skal ha en aktiv rolle i prioriteringene av SMIL-midlene og stimulere til fellestrekk mellom sammenliknbare kommuner og satsningen på fellesprosjekter.

Fakta - SMIL	Vestfold	Telemark
Forbruk av potten 2017 - kulturlandskap - forurensning	17 % 83 %	70 % 30 %
Tildeling 2019 - Ekstra til hydrotekniske tiltak	4,5 mill kr 2,0 mill kr	2,6 mill kr 0,5 mill kr

Foto: Hilde Marianne Lien
– gammel kulturmark i Re kommune

Foto: Re kommune
– rørgate med for liten dimensjon

Kommunale tiltaksstrategier

De kommunale tiltaksstrategiene må rulleres i dialog med Fylkesmannen og næringsorganisasjonene, og gjelde for perioden fram t.o.m. 2022.

Føringer for prioriteringer i de kommunale tiltaksstrategiene:

- Tilskudd skal prioriteres til områder med de største miljøutfordringene innen kulturlandskap, naturmangfold, kulturminner og forurensning
- Hydrotekniske tiltak skal prioriteres i leirjordsområdene
- Prioriteringene i SMIL skal gjenspeile prioriteringene i RMP
- Fra 2019 skal tilskudd til fast dekke på eksisterende gjødsellager innlemmes, tiltak mot avrenning fra veksthusanlegg, tiltak mot fremmede arter og tiltak for pollinerende insekter.

Fylkesmannen fordeler midler til kommunene ut fra andel av jordbruksareal, kommunale tiltaksstrategier, miljøutfordringer, innmeldt behov og kommunenes gjennomføringsgrad.

Tiltaksgrupper i SMIL

Fra 2019 skal søknad om SMIL-tilskudd sendes til kommunene elektronisk. Søknadene blir behandlet i fagsystemet Agros. Tilskuddet kan gis som et *engangstilskudd til investeringer* i forbindelse med restaurering/istandsetting av arealer, bygninger ol. til tiltak mot forurensning. Årlig skjøtsel og andre årlige tiltak kan støttes av RMP-tilskudd.

Tiltak det kan søkes tilskudd til er (i Agros):

KULTURLANDSKAP

1. Verdifulle kulturlandskap i innmark – istandsetting (gml. kulturmark rydding og gjerding)
2. Verdifulle kulturlandskap i utmark - - istandsetting (gml. kulturmark rydding og gjerding)

BIOLOGISK MANGFOLD

3. Utvalgte naturtyper – hule eiker og slåttemark – istandsetting
4. Trua naturtyper – eks. hagemark og naturbeitemark - istandsetting
5. Biologisk verdifulle arealer inklusive tiltak for pollinerende insekter - istandsetting
6. Fjerning av fremmede skadelige arter i kulturlandskapet

KULTURMINNER OG KULTURMILJØER

7. Automatisk freda kulturminner – gravhauger, hustufter m.m. – istandsetting og synliggjøring
8. Verneverdige bygninger - istandsetting
9. Steingjerder og skigarder - istandsetting

FRILUFTSLIV

10. Turstier i jordbrukslandskapet – etablering og istandsetting

AVRENNING TIL VANN

11. Utbedring av hydrotekniske anlegg – rørgater, kummer, avskjæringsgrøfter m.m.
12. Gjenåpning av bekkelukkinger
13. Erosjonsikring i/langs vassdrag
14. Vegetasjonssoner/kantsoner langs vassdrag – plantinger som sikringstiltak
15. Flomdempende tiltak
16. Fangdammer og våtmarker – etablering
17. Fangdammer og våtmarker – vedlikehold og tømning
18. Tiltak mot avrenning fra veksthus – oppsamlingsanlegg, rensetiltak m.m.
19. Omlegging på erosjonsutsatt areal – tiltak på svært erosjonsutsatt areal
20. Miljøplantinger – planting av busker og trær av hensyn til miljø eller kulturlandskap

UTSLIPP TIL LUFT

21. Dekke over utvendig gjødsellager – gjelder eksisterende lager

PLANTEVERN

22. Rensetiltak for plantevernmidler - biobed

Nærmere beskrivelser av de ulike tiltakene finnes [her](#).

Planleggingsprosjekter

Det kan gis tilskudd til prosjekter som leder fram til planer for konkrete tiltak nevnt over. Planer med områdetiltak er ønskelig for å løse lokale utfordringer med tanke på kulturlandskap eller forurensning.

Det er gode erfaringer fra Vestfold fra slike prosjekter knyttet til lokale vassdrag med miljøutfordringer. Flere grunneiere/gårdbrukere kan gå sammen og søke veiledning fra landbrukskontoret i kommunen. En gårdbruker må stå som søker på vegne av prosjektgruppa. Det er hjemlet i SMIL-forskriften at det kan gis 100 % tilskudd til planleggingsprosjekter.

Drenering

Grøfting av dårlig drenerte arealer har miljøeffekt gjennom mindre lystgasstap og mindre tap av næringsstoffer. I en rapport siste år er det sådd tvil om hvor stor reduksjonen av lystgasstapet er fordi kunnskapsgrunnlaget er for tynt. Dette bør følges opp med finansiering av mer forskning. Argumentasjonen går på at lysttapet er lite på svært dårlig drenert jord. Men svært dårlig drenert jord er ikke økonomisk drivverdig og produserer lite mat.

Noe mer grøfterørsavrenning ved intensiv grøfting betyr lite i forhold til reduksjonen i overflateavrenning som oppnås. Mål om økt matproduksjon vil sannsynligvis bli enda viktigere framover i en verden som vil trenge mer mat og i et klima som reduserer matproduksjonen i mange svært viktige områder. Utslipp og avrenning per produsert enhet er derfor viktig. Grøfting gir økte, jammere og mer årsikre avlinger. Det bidrar sterkt til mindre utslipp og avrenning per produsert enhet.

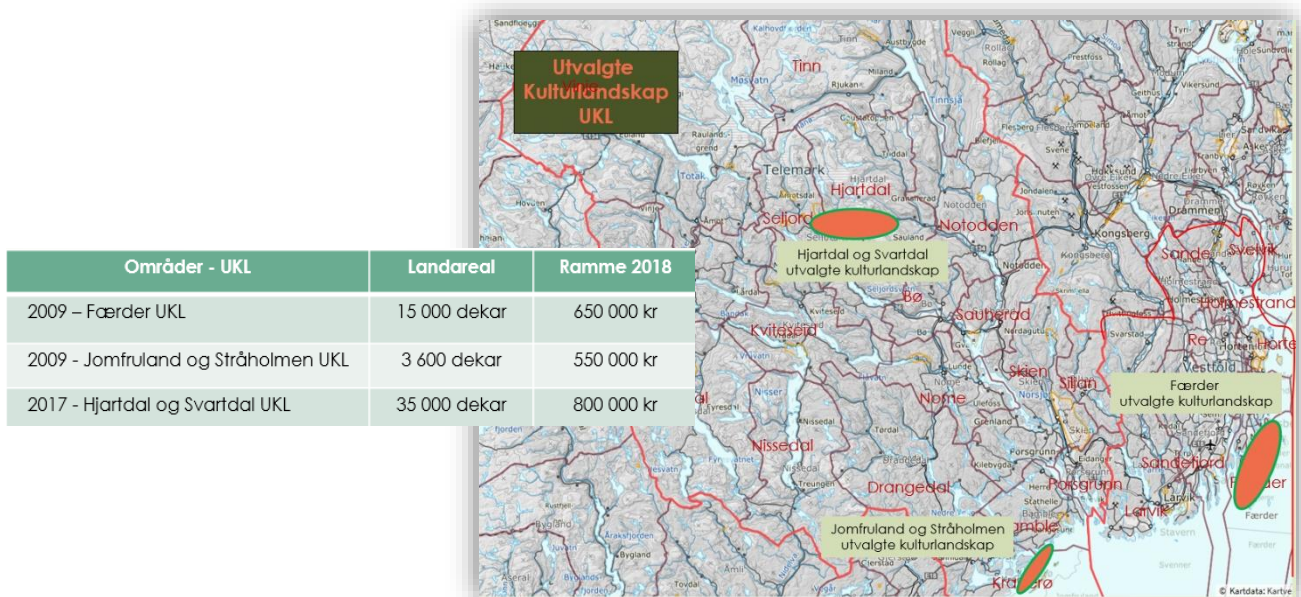
Klimaprognosene viser mer nedbør vår og høst. Det betyr økt behov for mer intensiv drenering, ikke minst for å få inn avlingene om høsten. Når grøftene i noen jordarter forringes forholdsvis raskt, vil det si at grøftebehovet er stort framover. Bøndene og landbruksrådgivingen er bevisste på dette og grøfteaktiviteten har vært stor i de intensive jordbruksområdene i Vestfold og Grenland – på topp i landet.

7. Utvalgte kulturlandskap

Tilskuddet forvaltes etter forskrift om tilskudd til Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap. Formålet for ordningen (§ 1) er å bidra til å sikre verdier knytet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift. Fra 2020 er det 46 nasjonalt Utvalgte kulturlandskap i Norge. Forvaltningsmyndigheten ligger t.o.m. 2019 hos Fylkesmannen, men vurderes overført til kommunene fra 2020.

Det er viktig å sikre videre aktivitet i alle de tre UKL-områdene og bygge videre på de etablerte nettverkene bestående av grunneier, gårdbrukere, dyreholdere, frivillige organisasjoner, kommunene og statlig forvaltning. To av områdene har deler som inngår i nasjonalparkene Jomfruland nasjonalpark og Færder nasjonalpark. Det er viktig med dialog og samkjøring med nasjonalparkforvaltningene.

Områdene skal stimuleres gjennom tilskudd fra flere kilder: RMP-tilskudd, SMIL-tilskudd, midler fra Kulturminnefondet, midler fra fylkeskommunen Kulturarv, nasjonalparkene mm.

8. Tiltak i beiteområder

Tilskudd til tiltak i beiteområder kan gis for å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene. Foretak kan søke om tilskudd til både investeringstiltak og planleggings- og tilretteleggingstiltak i beiteområder. Kommunen setter søknadsfrist og behandler søknadene.

Rammen for 2019 i Telemark er 450 000 kr. Vestfold kommer med fra 2020.

Foto: I. M. Lindstrøm- sau på beite i Telemark

9. Økologisk jordbruk

Målet i nasjonalt miljøprogram er å stimulere til økologisk produksjon i tråd med etterspørselen i markedet. Økologisk jordbruk setter ekstra krav til miljøhensyn og dyrevelferd. Kunnskap og erfaringer fra økologiske driftsformer kan overføres fra økologiske jordbruk til konvensjonelt jordbruk og bidra til at norsk jordbruk blir mer miljøvennlig og bærekraftig. Utviklingen i produksjon og forbruk av økologisk mat henger tett sammen, og det er ønskelig at det er en balanse mellom produksjon og forbruk av økologisk mat.

Regjeringen lanserte i juli 2018 Nasjonal strategi for økologisk jordbruk. Målet er å stimulere til økologisk produksjon som er etterspurt i markedet. Hovedgrep i strategien er å etablere et økologiprogram som tar utgangspunkt i prioriterte utfordringer i ulike deler av verdikjeden og bidrar til en målrettet og effektiv bruk av virkemidler over Jordbruksavtalen.

Det skal også opprettes et dialogforum med deltagelse fra sentrale aktører innenfor økologisk produksjon, foredling, omsetning og forbruk. Utgangspunktet er behovet for mer samordnet innsats mellom ulike aktører og organisasjoner som jobber med økologisk mat i ulike deler av verdikjeden for å nå målet. I tillegg vektlegger strategien innsats rettet inn mot kunnskap og kompetanse, tilrettelegging for økologisk produksjon, samt utvikling av en effektiv verdikjede. Mål i Nasjonalt miljøprogram følger mål i strategien.

Eksisterende tiltak for økologisk produksjon i Nasjonalt miljøprogram er direktetilskudd til økologisk jordbruk og utviklingsmidler for økologisk jordbruk (gis som del av produksjonstilskuddet samt egen tilskuddsordning). Det regionale miljøprogrammet har ikke egne ordninger rettet mot økologisk jordbruk. Det er de nasjonale tilskuddordningene som gjelder.

Del II

Forskrift om regionale miljøtiltak i jordbruket, Vestfold og Telemark

Tittel: Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Vestfold og Telemark, FOR-2019-05-14-621

Hjemmel «LOV-1995-05-12-23-§3, LOV-1995-05-12-23-§18, delegering 23.11.2018 av myndighet til fylkesmannen etter jordloven § 18 gitt av Landbruks- og matdepartementet»

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med tilskudd etter forskriften er å bidra til å ivareta jordbruket sitt kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og -minner, tilgjengelighet i jordbrukslandskapet, samt redusere bruk av plantevernmidler og utslipp til luft og avrenning til vann fra jordbruket.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder i Vestfold fylke og Telemark fylke.

§ 3 Grunnvilkår

Tilskudd etter denne forskriften kan gis til

- a) foretak som har gjennomført tiltak på arealer de disponerer i søknadsåret. Foretaket må drive vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer, og må være registrert i Enhetsregisteret.
- b) beitelag kan søke tilskudd for drift etter § 5. Med beitelag menes i denne forskriften sammenslutninger som er registret som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret, og som har til hovedformål å samarbeide om hensiktsmessige fellesløsninger innen beitebruk og god utnyttelse av utmarksbeite.

Kapittel 2 Kulturlandskap

§ 4 Drift av bratt areal

Det kan gis tilskudd for drift av jordbruksareal med hellingsgrad på 1:5 eller brattere, eller 1:3 eller brattere for å ivareta kulturlandskapet.

Tilskuddet gjelder for Telemark fylke.

Tilskuddet gis ikke til beiting eller beitepussing alene.

Tiltaksklasser: overflatedyrka og fulldyrka 1:3, overflatedyrka og fulldyrka 1:5

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 5 Drift av beitelag

Det kan gis tilskudd for drift av beitelag som oppfyller vilkårene i § 3 bokstav b.

Beitelagene må ha minst to medlemmer, og årlig rapportere om driften til Fylkesmannen.

Småfe på utmarksbeite skal ha tilsyn minst en gang per uke, og storfe som holdes på utmarksbeite skal ha tilsyn minimum to ganger per uke.

Tiltaksklasser: storfe/hest, småfe.

Tilskuddet utmåles per dyr sluppet på utmarksbeite.

§ 6 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

Det kan gis tilskudd for beiting av verdifulle jordbruksarealer.

Tilskuddet gjelder i disse områdene:

Telemark fylke: Kartfestede områder valgt ut i hver kommune, og gammel kulturmark istandsatt med SMIL-tilskudd.

Vestfold fylke: Innmarksbeiter, marginale fulldyrka arealer på ravinebeiter og gammel kulturmark istandsatt med SMIL-tilskudd.

Arealet skal være godt nedbeitet minst en gang i løpet av sesongen.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 7 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark

Det kan gis tilskudd for beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark.

Tilskuddet gjelder for beiting på øyer uten broforbindelse og for beiting i naturvernområder langs kysten øst for riksveg E-18.

Beitingen skal foregå i minimum seks uker før 15. oktober. Det skal være minst to dekar beitbart areal per småfe og minst fem dekar beitbart areal per storfe/hest.

Tiltaksklasser: storfe/hest, småfe.

Tilskuddet utmåles per dyr.

§ 8 Slått av verdifulle jordbrukslandskap

Det kan gis tilskudd for slått av fulldyrka eller overflatedyrka areal for å opprettholde verdifulle jordbrukslandskap.

Tilskuddet gjelder for Telemark fylke i de kartfestede områdene med verdifulle jordbrukslandskap valgt ut i hver kommune.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 9 Skjøtsel av gårdsdammer

Det kan gis tilskudd for slått, rydding eller beiting for å hindre gjengroing av gårdsdammer. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet.

Tiltaksklasse: gårdsdammer.

Tilskuddet utmåles per stykk.

Kapittel 3 Biologisk mangfold

§ 10 Slått av slåttemark

Det kan gis tilskudd for slått av slåttemark som er gjennomført slik at naturtypen blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler. Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase.

Tilskuddet gjelder ikke for slåttemarker som mottar støtte til skjøtsel fra miljøforvaltningen.

Tiltaksklasse: svært viktig, viktig, lokalt viktig.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 11 Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer

Det kan gis tilskudd for slått eller beiting av arealer med trua arter som er gjennomført slik at det biologiske mangfoldet blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler.

Tilskudd kan gis til arealer i jordbrukslandskapet med trua arter, jf. Norsk rødliste for trua arter 2015. Forekomstene skal være dokumentert i miljødatabasene Naturbase og Artsdatabanken eller i annen naturfaglig kartlegging.

Tiltaksklasser: slått, beiting.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 12 Skjøtsel av trua naturtyper

Det kan gis tilskudd for slått eller beiting av trua naturtyper i jordbrukslandskapet som er gjennomført slik at det biologiske mangfoldet i naturtypen blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler. Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase eller annen naturfaglig kartlegging.

Tilskudd kan gis til de trua naturtypene hagemark, naturbeitemark, strandeng, åpne sandområder og åpen grunnlendt kalkmark.

Tilskudd kan også gis til fjerning av fremmede skadelige arter i naturtypene nevnt i annet ledd..

Tiltaksklasse: Slått/rydding, beiting.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 13 Skjøtsel av styvingstrær

Det kan gis tilskudd for styving av trær som er gjennomført på en skånsom måte slik at trærnes særpreg og biologiske mangfold blir ivaretatt.

Tilskuddet gis det året treet blir styvet.

Tilskuddet utmåles per tre.

§ 14 Soner for pollinerende insekter

Det kan gis tilskudd for å så og skjytte soner med pollinatorvennlige frøblandinger på jordbruksareal. Sonene må ha pollinatorvennlige blomster gjennom vekstsesongen. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet eller sprøytet med plantevernmidler.

Arealene skal tilsås med frøblandinger med arter som gir blomstring og nektarproduksjon gjennom hele pollinatorsesongen. Tilskuddet kan også gis til skjøtsel av allerede etablerte arealer som har en blanding av planter som gir næring for pollinatorer gjennom vekstsesongen.

Tilskudd kan gis for pollinatorvennlige soner alene eller i kombinasjon med andre tiltak. Soner som etableres som pollinatorvennlige soner alene må ha en bredde på minimum to meter. Soner som er en kombinasjon av grasdekt vannvei i åker (§ 25) eller grasdekt kantsone i åker (§ 26) skal ha en bredde som tilsvarer kravet til disse tiltakene.

Tilskudd gis til slått av sonene.

Tiltaksklasse: høy sats.

Tilskuddet utmåles per meter.

Kapittel 4 Kulturminner og kulturmiljøer

§ 15 Drift av seter

Det kan gis tilskudd for drift av seteranlegg med melkeproduksjon. Produksjonsperioden skal være minst seks uker per sesong. Melken som blir produsert skal leveres til meieri eller foredles på setra. Produksjonen skal tilsvare minimum 45 liter kumelk eller 25 liter geitemelk i døgnet per seter.

Tiltaksklasser: egen foredling, levering til meieri.

Tilskuddet utmåles per seter, fordelt på antall foretak som har dyr på setra.

§ 16 Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner

Det kan gis tilskudd for skjøtsel av gravhauger, gravfelt, helleristninger, hustuffer og veifar etter lov 6. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 4, som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet. Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden.

Tilskudd kan gis til skjøtsel på eller rundt gravhauger, gravfelt, helleristninger, hustuffer og veifar.

Tiltaksklasser: beiting, slått.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 17 Skjøtsel av steingjerder

Det kan gis tilskudd for skjøtsel langs steingjerder som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet.

Tiltaksklasse: steingjerder.

Tilskuddet utmåles per meter.

§ 18 Skjøtsel av kulturhistoriske områder

Det kan gis tilskudd for beiting, slått eller rydding av jordbruksarealer innenfor utvalgte områder av kulturhistorisk verdi, som er gjennomført slik at områdets kulturhistoriske preg blir ivaretatt.

Tilskuddet kan gis i Kulturhistoriske områder av nasjonal verdi (KULA) og i områder fredet etter lov 6. juni 1978 nr. 50 om kulturminner.

Tiltaksklasser: beiting, slått/rydding.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Kapittel 5 Friluftsliv

§ 19 Vedlikehold av turstier i jordbrukslandskapet

Det kan gis tilskudd for vedlikehold og merking av turstier for delen av stien som går over jordbruksareal. Turstien skal være åpen for allmenn ferdsel.

Turstien skal være godt merket, og porter og gjerdeklyv skal være godt vedlikeholdt.

Tiltaksklasse: Lav tilrettelegging.

Tilskuddet utmåles per meter.

Kapittel 6 Avrenning til vann

§ 20 Ingen jordarbeiding om høsten

Det kan gis tilskudd for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønngjødsling og grønngjødsling dersom arealet ikke jordarbeides om høsten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret. Halmen på disse arealene skal ikke brennes.

Det gis ikke tilskudd for arealer med gjenlegg av gras eller kløver.

Tiltaksklasse: erosjonsklasse 1-4.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 21 Gras på arealer utsatt for flom og erosjon

Det kan gis tilskudd for å dyrke flerårige vekster på åkerarealer som er særlig utsatte for flom og erosjon. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

Tilskuddet gjelder for kornområder i erosjonsklasse 3 og 4 og kun i prioriterte områder. Med prioritert område menes dyrka mark under marin grense.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 22 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster

Det kan gis tilskudd for å direkte så høstkorn og høstoljevekster på arealer som ikke er jordarbeidet.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 23 Fangvekst som underkultur

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd sammen med korn, oljevekster og belgvekster. Tilskuddet kan gis for arealer som oppfyller vilkårene etter § 20 Ingen jordarbeiding om høsten. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler, og ikke gjødsles etter høsting av hovedveksten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 24 Fangvekster sådd etter høsting

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd etter høsting av grønnsaker, poteter og rotvekster. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler og ikke gjødsles etter høsting av hovedveksten. Det kan tillates sprøyting i vekstsesongen mot floghavre, hønsehirse og svartstvier. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

Ved dyrking av tidligvekster påfølgende år skal arealet ikke jordarbeides før 20. oktober.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 25 Grasdekte vannveier og grasstriper i åker

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke i dråg på åkerarealer. Grasdekket skal ha en bredde på minimum seks meter. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret.

Tilskudd kan også gis for grasdekke på tvers av fallet i lange hellinger. Grasdekket skal ha en bredde på minimum to meter.

Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

Tiltaksklasser: korn, potet/grønnsaker.
Tilskuddet utmåles per meter.

§ 26 Grasdekt kantsoner i åker

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke langs kanten mot vassdrag på åkerareal. Sonen det gis tilskudd for skal ha en bredde på minimum åtte meter, målt fra vassdragets normalvannstand, der minst seks meter ligger på fulldyrka jord. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret. Arealene skal ikke gjødsles eller sprøytes, og skal slås, beites eller pusses i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

Tiltaksklasser: korn, potet/grønnsaker.
Tilskuddet utmåles per meter.

Kapittel 7 Utslipp til luft

§ 27 Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved nedfelling eller nedlegging. Det skal minimum spres fem kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. Arealet skal høstes ved slått eller beiting etter siste spredning i søknadsåret. Husdyrgjødsel og biorest som er spredd ved nedlegging i åpen åker må moldes ned innen to timer.

Foretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser spreddato og gjødselmengde spredd per dekar.

Siste frist for spredning ved nedfelling eller nedlegging er 1. september.
Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 28 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest med tilførselsslange, som et tillegg til tilskudd etter § 27.

Foretaket må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange.
Tilskuddet utmåles per dekar.

Kapittel 8 Plantevern

§ 29 Ugrasharving i åker

Det kan gis tilskudd for ugrasharving i korn og annet frø til modning. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved sprøyting mot floghavre og hønsehirse eller ved nedsviing av oljevekster og åkerbønne.

Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskuddsberettiget.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 30 Ugrasbekjempelse i radkulturer

Det kan gis tilskudd for mekanisk ugrasbekjempelse eller flammning i radkulturer. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved nedsviing av potetris.

Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskudsberettiget.

Tiltaksklasse: mekanisk ugrasbekjempelse.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Kapittel 9 Miljøavtale

§ 31 Miljøavtale

Det kan gis tilskudd for foretak som gjennomfører en kombinasjon av tiltak for styrket miljøinnsats. Tilskuddet gjelder innenfor nedbørfelt Akersvannet beliggende i Sandefjord kommune og Tønsberg kommune. Tilskuddet gjelder for hele arealet et foretak driver innenfor dette nedbørfeltet.

Tiltaksklasser: trinn 1 og trinn 2.

- 1) For å få godkjent trinn 1 må de tre obligatoriske tiltakene være gjennomført pluss et av tilleggstiltakene.
- 2) For å få godkjent trinn 2 må to av tiltakene i trinn 2 gjennomføres i tillegg til trinn 1.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Miljøavtale for nedbørfelt Akersvannet	
Trinn 1 Avrenningstiltak	Obligatorisk: <ol style="list-style-type: none"> a) Ingen jordarbeiding om høsten på arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønnngjødsling og grønnfôrvekster. Gjennom vinterhalvåret skal arealet være i stubb (areal omfattet av § 20). Arealer med høstkorn/høstoljevekster godkjennes om de er direktesådd (§ 22). b) Ingen dyrking av grønnsaker, rotvekster eller poteter i erosjonsklasse 3 og 4. c) Etablerte fangdammer må fungere godt (tømmes ved behov) Velg minst et av tiltakene: <ol style="list-style-type: none"> d) Gras på arealer utsatt for erosjon i erosjonsklasse 3 og 4 (§ 21). e) Grasdekte vannveier og grasstriper i åker (§ 25). f) Grasdekt kantsone i åker (§ 26).
Trinn 2 Redusert fosfortilførsel og redusert næringsnedvasking	Velg minst to av tiltakene: <ol style="list-style-type: none"> a) Fangvekst sådd sammen med korn, oljevekster og belgvekster (§ 23) på minst halvparten av arealet med disse vekstene. b) Fangvekster sådd etter høsting av grønnsaker, poteter og rotvekster (§ 24). c) Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel (§ 27) + Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange (§ 28). d) Redusert gjødsling av fosfor. Det skal ikke gjødsles med større mengder fosfor enn angitt i tabellen under. e) Jordforbedringstiltak som bruk av kompost eller mekanisk jordløsning etterfulgt av tilsåing med frøblanding tilpasset formålet. f) Ingen delgjødsling med fosfor.

Tabell for fosforgjødsling – miljøavtale:

Øvre grense for fosfor på arealer med P-AL >10 for følgende kulturer:

Gras	2,0 kg P/daa
Korn u/halmfjerning ...	1,2 kg P/daa
Korn m/halmfjerning ..	1,5 kg P/daa
Potet	3,5 kg P/daa
Kålvækster	2,1 kg P/daa
Belgvekster, bønner,	
åkerbønner, erter	1,5 kg P/daa
Gulrot.....	3,5 kg P/daa

Øvre grense for gjødsling med fosfor på arealer med P-AL>15 for følgende kulturer:

Løk: 4,5 kg P/daa
Salat: 2,7 kg P/daa

10 Generelle bestemmelser

§ 32 Utmåling og utbetaling av tilskudd

Tilskuddet utmåles etter satser fastsatt årlig av Fylkesmannen i Vestfold og Telemark i regionalt miljøprogram. Tilskuddet skal kun gis det året som tiltaket blir gjennomført.

Fylkesmannen kan sette et maksbeløp for tilskudd et foretak kan innvilges per tiltak eller grupper av tiltak innenfor temaene kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner- og miljøer, friluftsliv, avrenning til vann, utslipp til luft eller plantevern. Avgrensingen skal fastsettes i regionalt miljøprogram.

§ 33 Søknad

Foretak som søker tilskudd skal benytte søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Søknadsfristen er 15. oktober. For beitelag som søker tilskudd etter § 5 er fristen 15. november.

Dersom søknad leveres etter fristene i første ledd, reduseres tilskuddet med 1 000 kroner per virkedag inntil 20 virkedager etter fristens utløp. Tilskuddet kan ikke overdras til eie eller pant.

§ 34 Administrasjon, dispensasjon og klage

Fylkesmannen administrerer tilskuddene etter denne forskriften.

Vedtak om tilskudd fattes av kommunen. Fylkesmannen kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene om tilskudd fastsatt i denne forskriften.

Vedtak fattet av kommunen kan påklages til Fylkesmannen. Vedtak fattet av Fylkesmannen i første instans kan påklages til Landbruksdirektoratet.

§ 35 Opplysningsplikt og kontroll

Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som kommunen, Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen.

Kommunen, Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet kontrollerer at utbetaling av tilskudd er riktige. Søker plikter å utlevere all bokføring, korrespondanse og opptegetninger som vedkommer tilskuddet. Opplysninger gitt i forbindelse med søknad om tilskudd kan også kontrolleres ved telling og måling på de eiendommer som foretaket benytter i driften.

§ 36 Avkorting av tilskudd

Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har

- a) drevet eller driver sin virksomhet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet, eller
- b) gitt feil opplysninger i søknaden som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet for seg selv eller andre

kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes.

Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket

- a) har oversittet de frister som kommunen, Fylkesmannen eller Landbruksdirektoratet har satt for å kunne utføre sine kontrolloppgaver i medhold av § 35,
- b) har brutt bestemmelser i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging, eller
- c) ikke har ført journal over plantevernmidler som foretaket har benyttet på arealene det søkes tilskudd for. Journalen skal inneholde opplysninger om navn på plantevernmiddelet som brukes, tidspunkt for behandling og dosen som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på. Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket ikke kan fremlegge slike journaler for de siste tre årene.

§ 37 Tilbakebetaling og renter mv.

Dersom foretaket som følge av manglende oppfyllelse av vilkår i denne forskriften eller av andre grunner har mottatt en utbetaling som ikke er berettiget, kan det feilutbetalte beløpet kreves tilbakebetalt fra mottakeren eller motregnes i senere utbetaling av tilskudd. Tilsvarende gjelder differansen mellom utbetalt beløp og redusert tilskudd som følge av vedtak om avkorting etter § 36.

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Ved grov uaktsomhet eller forsett kan renter kreves fra tidspunktet for utbetalingen av det urettmessige tilskuddet. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Krav fra offentlig myndighet som utspringer av foretakets jordbruksvirksomhet kan motregnes i senere utbetalinger av tilskudd til foretaket.

§ 38 Ikrafttredelse.

Forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 17. juni 2015 nr. 641 om tilskudd til regionale miljøtiltak i jordbruket, Vestfold og forskrift 1. juli 2018 nr. 1298 om regionale miljøtiltak i jordbruket, Telemark.